

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Ianvarii Et Febrvarii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258

De SS. Saturnino, Datiuo, Felice, & plurimis alijs martyribus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77365)

PASSIO BEATISSIMORVM MARTYRVVM SA-
TURNINI PRESBYTERI, DATIVI, FELICIS, AMPELII,

& multorum aliorum, conscripta ex Actis publicis, quemadmodum testatur
auctor: cuius Appēdicem, quam Actis attexuit, sustulimus, quod acerbè
& calumniosè in Episcopos Mensuriū & Cecilianū inuebatur.

Vi religionis sanctissimæ fide exultat & gloriatur in Chri-
sto, qui quæ Dominica veritate gaudet, errore damnato, vt
Ecclesiam catholicam teneat, sanctamq; communionem à
prophana discernat: acta martyrum legat, quæ necessariò
in archiuo memoriæ conscripta sunt, nè seculis transcun-
tibus obsolesceret gloria martyrum, & damnatio Tradito-
rum. Aggredior itaque celestes pugnas, nouaque certami-
na, gesta per fortissimos Christi confessores, bellatores in-
uictos, martyres gloriosos. Aggredior, inquam, ex Actis pu-
blicis scribere, nõ tam ingenio præditus, quàm ciuili, quo il-
lis sum amore coniunctus: Consultè quidem hoc faciens,

duplici scilicet modo, vt & imitatoribus eorum ad martyrium animos præparemus, &
quos viuere in perpetuum, atq; cum Domino Christo regnare confidimus, etiam con-
fessionis eorum pugnas atq; victorias, cum in literis digerimus, æternæ memoriæ con-
feramus. Sed non inuenio, fratres dilectissimi, quibus vtar exordijs, quòve principio lau-
dis aggrediar sanctissimorum martyrum felicissimam confessionem. Magnis enim re-
bus magnisq; virtutibus rapior, & quicquid est, quod in ipsis adspicio, hoc totū diuinum
atq; celeste admiror. In deuotione fidem, in vita sanctitatem, in confessione constanti-
am, in passione victoriam. Quæ res quanto solæ in suis virtutibus fulgent, tanto sunt
omnes in singulis martyribus clariore. Placet igitur in principio causam ipsius belli
tractare, totiusque mundi discrimen necessariò breuiter omni celeritate discurrere, vt
agnita veritate, & præmia martyrum, & poenas quis nouerit Traditorum.

Temporibus nanque Diocletiani & Maximiani, bellum diabolus Christianis indixit
isto modo, vt sacrosancta Domini testamenta, scripturasque diuinas ad exurendum pe-
teret, basilicas Dominicas subuerteret, & ritus sacros cœtusque sanctissimos celebrari
Domino prohiberet. Sed non tulit exercitus Domini Dei immane præceptum, sacrile-
gamq; iussionē perhorruit: & mox fidei arma corripuit, descendit in prælium, non tam
cõtra homines, quàm cõtra diabolum pugnaturus. Et quanuis tradendo gentilibus scri-
pturas Dominicas atq; testamēta diuina, prophanis ignibus comburenda, à fidei cardine
cecidere nonnulli, cõseruando tamen eas, & pro ipsis libenter suum sanguinē effun-
dendo, fortiter fecere quamplurimi. Quiq; pleni Deo, deuicto ac prostrato diabolo, vi-
tricem palmam in passione gestantes, sentētiam in Traditores atq; eorum consortes,
qua illos ab Ecclesiæ communionē præcidant, cuncti martyres proprio sanguine consi-
gnabant. Fas enim non fuerat, vt in Ecclesia Dei simul essent Martyres & Traditores.
Aduolabant itaque vndiqueuersum ad certaminis campum immensā agmina cõfesso-
rum, & vbi quisque hostem repererat, castra illic Dominica collocabat. Nanque in ci-
uitate * Alutinensi in domo Oceani Felicis cum bellica caneret tuba, Dominica signa
gloriosi martyres erexerunt: ibique celebrantes ex more Dominica sacramenta, à Co-
loniæ magistratibus atque ab ipso stationario milite apprehenduntur. Saturninus pre-
sbyter cū filiis quatuor, id est, Saturnino iuniore & Felice leætoribus, Maria sanctimo-
niali, Hilariano infante. Itaque Datus, qui & senator, Felix, alius Felix, Emeritus, Am-
pelius, Rogatianus, Quintus, Maximianus, Thelica, Rogatianus, Rogatus, Ianuarius,
Cassianus, Victorianus, Vincentius, Cecilianus, Restituta, Prima, Fua, Rogatianus,
Guinalius, Rogatus, Pomponia, Secunda, Ianuaria, Saturnina, Martinus, Dantus, Felix,
Margareta maior, Honorata, Regiola, Victorinus, Pelusius, Faustus, Dacianus, Matro-
na, Cecilia, Victoria, Herectina, secunda Matrona, Ianuaria.

Hi apprehensi, producebantur alacres ad forum. Adhuc in primum certaminis cam-
pum prior Datus ibat, quem sancti parentes candidum senatorem caelesti curiæ ge-
nerunt. Ibat etiam presbyter Saturninus, numerosa vallatus propagine liberorum.

Cuius

n. FEBRVA.
Alij 12.

Actus mar-
tyrum le-
gendi.

Persecutio
Christianor-
um.
Vult trad-
scripturas
diuinas.
Vide crimē
Traditorū.

* Abitinēsi
Nomina
sanctorum
martyrum.

Arma san-
ctorū mar-
tyrum.

Diuino mi-
raculo scri-
pturæ ser-
uantur.

Datiuus su-
speditur in
eculeo.

Thelica
martyr for-
tissimus.

Matth. 5.

Insultat
Proconsuli
& tortoria-
bus.

Inter tor-
menta eius
ardentes
preces.

Cuius partus partem sibi sociam martyrio destinauit, partem sui nominis pignus Ec-
clesiæ relinquebat. Hos agmen Dominicum sequebatur, in quo fulgebat caelestium
splendor armorum, scutum fidei, lorica iustitiæ, saluationis galea, & gladius bifrons ser-
mo Dei: quorum presidio fulti, spem victoriæ fratribus promittebant. Sed iam ad supra-
dictæ ciuitatis peruenerunt forum. Ibi primùm aggressi confessionis palmam, magistrat-
us elogio sustulerunt. In isto namq; foro iam pro Dominicis scripturis dimicauerat ce-
lum, cum Fundanus, ciuitatis quondam episcopus, scripturas Dominicas traderet ex-
urēdas. Quas cum magistratus sacrilegus igni apponeret, subito imber sereno celo dif-
funditur, ignis scripturis sanctis admotus extinguitur, grandines adhibentur, omnisq;
ipsa regio, pro scripturis Dominicis, elementis furentibus deaustabatur. De hac igitur
ciuitate martyres Christi exoptata prima vincula susceperunt: directique ad Carthagi-
nem alacres ac læti, per totum iter hymnos Domino canticaq; psallebant. Qui cum ad
officium Anulini tunc proconsulis peruenirent, starentq; in acie cōstanter, fortiter se-
uientes imperus diaboli Dominica constantia rerundebant. Sed cum non cōtra omnes
simul milites Christi diabolica rabies preualeret, singulos in certamina postulauit. Quo-
rum certaminum pugnas nō tam meis exequar, quam martyrum dictis: vt & sequentis
hostis audacia in tormentis atque in ipsa sacrilega inuentione noscatur, & Christi Do-
mini prepotentis virtus in toleranti martyrum atque in ipsa confessione laudetur.

Cum igitur ab Officio Proconsuli offerrentur, suggerereturque quod à magistrati-
bus Alutinensum transmissi essent Christiani, qui contra interdictum Imperatorum
& Cæsarum, collectam Dominicam celebrassent, primùm Proconsul Datium inter-
rogat, cuius esset conditionis, & vtrum collectam fecisset. Qui cum se Christianum, &
in collecta fuisse profiteretur, author ab ipso collectionis sanctissimæ postulatur. Sta-
timque iubet Officium eundem in eculeum subleuare, extensumque vngulis prepara-
re. Sed cum carnifices iussa crudelia atroci velocitate complerent, starentque sequentes
in dictis, & denudatis ad vulnera martyris lateribus, erectis vngulis imminerent, subito
sefe per medium Thelica fortissimus martyr tormentis subiecit & clamauit, quia Chri-
stiani sumus nos: Nos, inquit, collegimus. Statimque Procōsulis furor exarsit, & inge-
mifcens, spiritali gladio grauius vulneratus, martyrem Christi grauissimis ictibus tur-
dit, in eculeum suspensum tetendit, vngulis perfridentibus lanauit. At contra glori-
fissimus martyr Thelica, media de ipsa carnificū rabie huiusmodi preces Domino cum
gratiarum actione effundebat: Deo gratias: In nomine tuo Christe, fili Dei, libera ser-
uos tuos. Talia precanti Proconsul: Quis est, inquit, author tecum congregationis ves-
træ? Qui crudelius sequeuti carnifici clara voce respōdit: Saturninus presbyter & omnes.
O martyrem, primatum omnibus dantem. Non enim presbyterum fratribus pretulit, sed
presbytero fratres confessionis consortio copulauit. Quærente igitur Proconsule Sa-
turninum, ostendit: non quod illum prodiderit, quem secum aduersus diabolum pari-
ter dimicare cernebat: sed vt illi panderet, integrè se celebrasse collectam, quando cum
ipsis etiam presbyter fuerat. Manebat igitur, cum voce Dominum deprecans, & prece-
ptorum euangelij memor, inimicis suis veniam martyr in ipsis corporis sui laniamentis
poscebat. Inter ipsos namque vulnerum grauissimos cruciatus, tortores pariter & Pro-
consulem his vocibus exprobrabat: Iniuste facitis infelices: contra Deum facitis. Deus
altissime, noli illis consentire ad hæc peccata. Peccatis infelices, aduersus Deum faci-
tis. Custodite precepta Dei altissimi. Iniuste agitis infelices: innocentes laniatis. Non
sumus homicidæ, non fraudem fecimus. Deus miserere. Gratias tibi ago: pro nomine
tuo da mihi sufferentiam. Libera seruos tuos in captiuitate huius seculi. Gratias tibi
ago, nec sufficio tibi gratias agere. Et cum ictibus vngularum concussa fortius latera
fulcarentur, profluensque sanguinis vnda violentis tractibus emanaret, Proconsulem
sibi dicentem audiuit: Incipies sentire, quæ vos pati oporteat? Et adiecit: Ad gloriam.
Gratias ago Deo regnorum. Apparet regnum æternum, regnum incorruptum, Domi-
ne Iesu Christe, Christiani sumus: tibi seruiamus. Tu es spes nostra. Tu es spes Christiano-
rum. Deus sanctissime, Deus altissime, Deus omnipotens, tibi laudes pro nomine tuo
agimus. Cui talia oranti tum à diabolo per iudicem dictum est: Custodire te oportuit
iussionem Imperatorum & Cæsarum. Defatigato iam corpore, forti atque constanti
sermone victor proclamauit: Non curo, nisi legem Dei, quam didici. Ipsam custodio,
pro ipsa moriar, in ipsa consummor, præter quam non est alia. Talibus itaque dictis
glo.

gloriosissimi martyris in suis tormentis, magis ipse Anulinus torquebatur. Cuius tandem rabies ferocitate saginata, postea reclusum in carcere, * passione cōdignum martyrem destinavit. *passioni

Post hæc Dativus à Domino in certamine erigitur, qui Thelicæ ad fortissimū prælum de proximo coniunctus est. Qui cum pendendo in eculeo extensus, se voce sæpius repetita Christianū esse, & collectam fecisse fortiter proclamaret, emerit sanctissimæ Victoriæ martyris frater, vir sanè togatus, sed à religionis Christianæ sanctissimo cultu ipsis temporibus alienus. Qui suspensum in eculeo martyrem, profanis vocibus hæc enū arguebat: Hic est, ait, domine, qui per absentiam patris nostri, nobis hic studentibus, sororem nostram Victoriā seducens, hinc de splendidissima Carthaginis ciuitate vnā cum Secūda & Restituta, ad Alutinensē Coloniam secum vsque perduxit. Quiq; nunquā domum nostram ingressus est, nisi tunc, quando quibusdam persuasionibus puellares animos illiciebat. Sed non tulit Victoria, clarissima martyr Domini, collegam & cōmartyrem suum falsò appeti senatorem. Statimq; Christiana libertate prorumpens, Nullius, inquit, persuasione profecta sum, nec cum ipso ad Alutinensē Coloniam veni. Hoc possum per ciues probare. Omnia mea sponte atque voluntate perfecti. Nam & in collecta fui, & Dominicum cum fratribus celebraui, quia Christiana sum. Tunc impudens aduocatus maledicta exaggerat in martyrem. Et contrā martyr gloriosus de eculeo, cuncta vera responsione soluebat.

Inter hæc Anulinus ardescens, premi vngulas in martyrem iubet. Statim carnifices nuda preparataque iūctibus latera cruentis vulneribus inuenerunt. Aduolabant truces in manus iussis velocibus, secretaque pectoris, diruptis cutibus visceribusque diuisis, nefandis adspectibus adnixa crudelitate pandebant. Inter hæc martyris mens immobilis: & licet membra rumpantur, diuellantur viscera, latera dissipentur, animus tamen martyris integer inconcussusque perdurat. Denique dignitatis suæ memor Dativus, tali voce preces Domino sub carnifice rabiente fundebat: O Christe Domine, non confundar. His dictis beatissimus martyr quod à Domino poposcerat, tam facile meruit, quā breuiter postulauit. Denique mox Proconsul mente cōcussa, lingua volente parcere prosiliuit. Cessauere carnifices: fas enim non erat, martyrem Christi in cōmartyris suæ Victoriæ causa torqueri. Nam cum cōtra eum Pompeianus suspitionis indigna seus accusator accederet, calumniosamque coniungeret actionem, despectus à martyre est & percussus. Quid agis hoc in loco diabole? Quid contra martyres Christi adhuc vsque conaris? A senatore Domini ac martyre, & potestas simul & forensis rabies superata est. Sed clarissimus martyr etiam pro Christo tortus, cum interrogatus, vtrum in collecta fuisset, profiteretur constanter & diceret, cum collecta fuisset, se superuenisse, & Dominicum cum fratribus congrua religionis deuotione celebrasse, authoremq; eiusdem collectionis sanctissimæ vnū fuisse, in sese Proconsulem rursus acrius excitauit. Cuius recrudescente sequitia, geminata martyris dignitas iteratō vngulis sulcanti-
bus exaratur. At martyr ad vulnerū cruciatus sequissimos pristinam suam repetens orationem, Rogo, ait, Christe, non confundar. Quid feci? Saturninus est presbyter noster.

Huius cum latera, duri trucidisque carnificis magistra crudelitate monstrante, adiunctis vngulis raderentur, Saturninus presbyter ad prælum postulat. Qui cælestis regni contemplatione considerans parua admodum ac leuia suos cōmartyres sustinere, congredi etiam ipse taliter cœpit. Nam dicente Proconsule: Tu contra iussionem Imperatorum & Cæsarum fecisti, vt hos omnes colligeres? respondit presbyter Saturninus: Domini spiritu suggerente, securi Dominicum celebrauimus. Proconsul ait: Quare? Respondit: Quia non potest intermittere Dominicum. Qui mox, vt hæc dixit, contra Dativum statim iubet aptari. Expectabat interea Dativus lanimenta corporis sui potius, quā dolebat: & cuius ad Dominum mens animusque pendebat, nihil dolorem corporis aestimabat: sed tantum Dominum precabatur, dicens: Subueni rogo Christe: habe pietatem, serua animam, custodi spiritum meum: non confundar: rogo Christe: da sufferentiam. Cui cum à Proconsule diceretur: Ex hac splendidissima ciuitate magis debueras alios ad bonam mentem vocare, & non contra præcepta Imperatorum & Cæsarum facere: fortius atque constantius acclamabat: Christianus sum. Quia voce diabolus superatus, Parce, inquit. Simulque illum in carcerem tradens, passioni condignæ martyrem referuauit. Saturninus presbyter vocatur ad cruciatus. Dativi egregia constantia.

At

At verò presbyter Saturninus, recenti martyrum sanguine delibutus, cum penderet in eculeo, admonebatur in eorum fide persistere, in quorum cruore perstabat. Hic cum interrogaretur, vtrum author ipse esset, & omnes ipse adunasset, & diceret, Etiam: ego presens in collecta fui: Emeritus lector ad certamen. Ego sum author, inquit, in cuius domo collecta facta fuit. At Proconsul, qui iam toties victus fuerat, impetus Emeriti perhorrebat: & tamen in presbyterum versus, Quare contra preceptum, inquit, faciebas Saturnine? Cui Saturninus: Intermitti Dominicum non potest, ait. Lex sic iubet. Tunc Proconsul: Non tamen debuisti prohibita contemnere, sed observare potius, & non rem facere contra preceptum Imperatorum. Et meditata iam diu in martyribus voce, terrorem suae irae commouit, cui non pigro paretur obsequio. Nam carnifices in senile corpus presbyteri ruunt, & grassante rabie, rupta nervorum connexione, discerpunt illud ingemiscenda supplicia & noui generis in sacerdotem Dei exquisita tormenta. Videres quasi in pabulo vulnere famis rabie sequere carnifices, apertisque visceribus, ad horrorem videtur inter ruborem sanguinis, ossa nuda pellere, & nec inter moras torquentium, exclusam animam corpus supplicio pendente deferere. At tali voce Dominum presbyter precabatur: Rogo te Christe, exaudi. Gratias tibi ago Deus. iube me decollari. Rogo Christe, miserere: fili Dei subueni. Cui Proconsul: Quare contra preceptum facis? Et presbyter: Lex sic iubet: lex sic docet, inquit. O admiranda satis ac predicandi presbyteri doctoris diuina responsio. Legem sanctissimam etiam in tormentis presbyter predicat, pro qua libenter supplicia sustinebat. Legis denique voce deterritus Anolinus: Parcā, inquit: eumque in custodiam carceris redigens, exoptato supplicio destinavit.

At verò Emerito applicito, In tua, inquit Proconsul, domo collecta facta sunt contra precepta Imperatorum? Cui Emeritus, sancto spiritu inundatus, In domo mea, inquit, egimus Dominicum. At ille: Quare permittebas, ait, illos ingredi? Respondit: Quoniam fratres mei sunt, & non poteram illos prohibere. Sed prohibere, inquit, illos debuisti. At ille: Non potui, ait, quoniam sine Dominico non possumus. Statim enim ipse in eculeo iubetur extendi, extensusque vexari. Qui cum validos ictus in nouato carnifice pateretur, Rogo, ait, Christe subueni. Contra Dei preceptum facitis, o infelices. Et interloquenti Proconsuli, Non oportuerat te eos suscipere, respondit: Non potueram, quin susciperem fratres meos. At Proconsul sacrilegus, Sed prior, inquit, erat iussio Imperatorum & Caesarum. Contra religiosissimus martyr: Deus, inquit, maior est, quam Imperatores. Rogo Christe: tibi laudes. Christe Domine, da sufferentiam. Cui talia precanti, hæc Proconsul iniecit: Habes ergo scripturam aliquam in domo tua? Et respondit: Habeo, sed in corde meo. Et Proconsul: In domo, inquit, tua habes, an non? Emeritus martyr ait: In corde meo illas habeo. Rogo Christe: tibi laudes: libera me Christe: in nomine tuo patior. Breuiter patior, libenter patior: Christe, non confundar. O martyrem, Apostoli memorem, qui legem Domini conscriptam habuit, non attramento, sed spiritu Dei viuui: non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus. O martyrem, legis sacrae idoneum diligentemque custodem, qui Traditorum facinus perhorrescens, scripturas Dominicas ne perderet, inter secreta sui pectoris collocavit. Quo cognito, Proconsul, parce, inquit: eiusque confessionem in memoriam vnā cum ceterorum confessionibus redigens, Pro meritis vestris omnes, inquit, secundum confessionem vestram poenas meritas persoluetis.

Sed iam ferina rabies, ore cruento tormentis martyrum saginata, languebat. Sed cum Felix nomine & passione processisset in prelium, aciesque Domini omnis incorrupta inuictaque perstaret, tyrannus mente prostratus, voce demissus, anima & corpore dissolutus, Spero vos, inquit, hanc partem potius eligere, qua possitis viuere, vt iussiones conseruetis. Contra quæ confessores Domini, inuicti martyres Christi, tanquam ex vno ore dixerunt: Christiani sumus: non possumus nisi Domini legem sanctam vsque ad effusionem sanguinis custodire. Qua voce percussus inimicus, Felici dicebat: Non quero, an Christianus sis, sed an collectam feceris, vel scripturas aliquas habeas. O stulta iudicis & ridenda interrogatio. Christianus, inquit, vtrum sis, tace. Et addidit: Si in collecta fuisti? Respondit: Quasi Christianus sine Dominico possit, aut Dominicum sine Christiano celebrari. An nescis satanas, in Dominico Christianum, & in Christiano Dominicum constitutum, vt nec alterum sine altero valeat esse? Cum nomen audieris, frequenter Domini

Emeritus
proflit ad
certamen.

Saturninus
cruciat
atrociter.

Emeritus
constantif
sime respo
det.

2. Cor. 3.

Felici cer
tamen.

Præclara
martyrum
vox.

mini difce: & cum collectam audieris, nomen agnosce. Denique cognosceris à martyre & rideris: tali responsione confunderis: Collectam, inquit, gloriosissimè celebrauimus: ad scripturas Dominicas legendas in Dominicum conuenimus semper. Qua confessione confusus grauiter Anulinus, fustibus cęsum exanimem, cęlesti concilio martyrem properantem ad siderea tribunalia, expleta passione, confociat.

Sed Felicem sequitur alius Felix, nomine pariter & cōfessione atq; ipsa passione consimilis. Pari etenim virtute congressus, etiam ipse fustium lęsione quassatus, animam in tormenta carceris ponens, superioris Felicis est martyrio copulatus. Post hos suscipit certamen Ampelius custos legis, scripturarum diuinarum fidelissimus cōseruator. Hic, querente Proconsule, an in collecta fuisset, hilaris atq; securus alacri voce respondit: Cum fratribus feci collectam, Dominicū celebraui, & scripturas Dominicas habeo mecū, sed in corde meo conscriptas. Christe, tibi laudes refero: exaudi Christe. Qui cum hæc dixisset, ceruicibus contusus, quasi iam in tabernaculum Dominicum cum fratribus relegatur. Hunc sequitur Rogatianus. Qui confessus Domini nomen, super dictis fratribus iungebatur illesus. Quintus verò applicitus, egregiè nomen Domini magnificeq; confessus, cęsus fustibus in carcerem truditur, condigno martyrio reseruat. Hunc sequebatur Maximianus, in confessione par, in congressione consimilis, in victorię triumphis æqualis. Post quem iunior Felix, spem salutemq; Christianorum Dominicum esse proclamās. Cum similiter etiam ipse fustibus cęderetur, Ego, inquit, deuota mente celebraui Dominicum, collectam cum fratribus feci: quia Christianus sum. Qua confessione meruit fratribus etiam ipse sociari.

At iunior Saturninus, martyris Saturnini presbyteri progēies, in certamē optatum festinus accessit, properans patris virtutibus gloriosissimis adęquari. Cui cum Proconsul furibundus, diabolo suggerente, dixisset, Et tu Saturnine interfuisti? respondit Saturninus: Christianus sum. Non à te quęro hoc, ait, sed vrūm egeris Dominicum. Cui respondit Saturninus: Egi Dominicum, quia Saluator est Christus. Quo nomine Saluatoris audito, Anulinus exarsit, & in filium, patrium instaurat eculeum. Extensoq; Saturnino, Quid, inquit, Saturnine profiteris? Vides vb̄i positus sis? Habes scripturas aliquas? Respondit: Christianus sum. Proconsul verò ait: Ego quęro, an conueneris, & an scripturas habeas. Respondit: Christianus sum. aliud non est nomen, quod post Christum oporteat nos sanctum obseruare. Qua confessione diabolus inflammat, Quoniam permanes, inquit, in obstinatione tua, etiam te oportet tormentis affici: Dic, an aliquas scripturas habeas. Et ad officium dixit: Vexa illum. Ibant in adolescentis latera paternis vulneribus lassi lictores, & adhuc humectantem in vngulis patrium sanguinem, cognato filij cruori miscebant. Videres per hiantium vulnere sulcos de lateribus antea genitoris sanguinem fluere, & cruorem filij paterno permixtum vngulis rotantibus emanare. At iuuenis gemini sanguinis admixtione recreatus, medelam potiùs, quàm tormenta sentiebat: & recepta in tormentis fortitudine, fortissimis vocibus exclamabat: Scripturas Dominicas habeo, sed in corde meo. Rogo Christe, des sufferentiam. Spes est vita. Anulinus inquit: Quarè contra præceptū faciebas? Respondit: Quia Christianus sum. Quo audito, Parce, inquit. Et statim cessante tormēto, in patrium consortium relegatur.

Intercā mergebat in noctem horis labentibus dies, & consumptis cum sole tormentis, defecit atra tortorum rabies, & cum sui iudicis crudelitate languebat. Sed legiones Dominicę, in quibus Christus, perpetuum lumen, armorum cęlestium corusco splendore fulgebat, fortius atq; constantius in certamina prosliebat. Cum verò aduersarius Domini tot martyrum prælijs gloriosissimis victus, tantisq; ac talibus congressionibus superatus, desertus à die, comprehensus à nocte, deficiente iam carnificum rabie, profigaturus cum singulis congrēdi vlteriùs non valeret, totius exercitūs Domini animos percontatur, deuotasq; confessorum mentes tali interrogatione propulsat: Vidiſtis, inquit, eos qui perseuerauerunt, quid sustinuerunt, vel quid in sua confessione perstantes, adhuc habeant sustinere. Et ideò qui vult ex vobis ad indulgētiā peruenire, vt saluus esse possit, profiteatur. Ad hæc confessores Domini, gloriosi martyres Christi, læti ac triumphantes simul, non ex Proconsulis dictis, sed ex victoria passionis spiritu sancto feruentes, fortiùs clariusq; tanquàm ex vno ore, dixerunt: Christiani sumus. Qua

Oooo

voce

Alteri Fel
licis agon.Ampelij
martyriū.Item Ro
gatiāni.
Quinti.Maximiani
Felicis.

Saturnini.

Inuicta cō
stātia & in
superabilis
confessio

sanctorum voce prostratus est diabolus, & concussus Anulinus cōfusufque, omnes sanctos in ca-
martyrum. cerem trudens, illos martyrio destinavit.

Et nè deuotissimus fœminarum sexus, florentissimusque sacrarum virginum cho-
rus certaminis tanti gloria priuaretur, omnes fœminæ, Christo Domino auxiliante, in
Victoria congressæ sunt & coronatæ. Etenim Victoria sanctissima fœminarum, flos vir-
ginum, decus & dignitas cōfessorum, honesta natalibus, religione sanctissima, moribus
temperata, in qua naturæ bonū candida pudicitia relucebat, respondebatq; pulchritu-
dini corporis fides pulchrior mentis, & integritas sanctitatis, ad secundam palmam re-
stitutam se in Domini martyrio letabatur. Huic nanque ab infantia iam clara pudicitia
signa fulgebant, & rudibus adhuc annis, apparebat rigor castissimus mentis, & quædam
dignitas futuræ passionis. Deniquè postquam plena virginitas vltimum ætatis tempus
expleuit, cum puella nolens & reluctans in nuptias à parentibus cogereetur, inuitamque
tradere spōso prædo suggereret, clam se per præcepta puella demittit, aurisque famulan-
tibus supportata, incolumis gremio terræ suscipitur. Neque fuerat postmodum pro
Christo Domino passura, si pro sola tunc pudicitia moreretur. Liberata igitur nuptia-
libus tedis, illusoque simul cum parentibus sponsio, media penè de ipsa nuptiarum fre-
quentia prosiliens, ad ædem pudicitia portumq; pudoris ecclesiam intracta virgo con-
fugit: ibi consecrati Deo dicatiq; capitis in perpetuam virginitatem, sacratissimum
crinem inconcusso pudore seruaui. Hęc ergò ad martyrium properans, florentem pu-
dicitia palmam triumphali dextera præferbat. Nanque interroganti Proconfuli quid
profiteretur, clara voce respondit: Christiana sum. Et cum à Fortunatiano fratre togato
cuiusque defensore, vanis argumentationibus mente capta esse diceretur, Victoria re-
spondit: Mens mea est: nunquam mutata sum. Ad hęc Proconful: Vis ire, inquit, cum
Fortunatiano fratre tuo? Respondit: Nolo, quia Christiana sum: & illi sunt fratres mei, qui
Dei præcepta custodiunt. O puellam, diuinæ legis autoritate fundatam. O virginem
gloriosam, æterno regi merito consecratam. O beatissimam martyrem, euāgelica pro-
fessione clarissimā, quæ Dominica voce respōdit: Hi sunt fratres mei, qui Dei præcepta
custodiunt. Quibus auditis, Anulinus deposita iudicis autoritate, ad puellæ persuasio-
nem descendit. Confule tibi, inquit. Vides enim fratrem tuum pro uideri cupientem
saluti tuæ. Cui martyr Christi: Mens mea est, inquit: nunquam mutata sum. Nam & in
collecta fui, & Dominicū cum fratribus celebraui: quia Christiana sum. Mox cum hęc
Anulinus audisset, furis agitarus exarsit, & puellam, sacratissimam martyrem Christi, in
carcerem vnā cum ceteris relegans, passioni omnes referauit.

Sed Hilarianus adhuc supererat, vnus de nobis presbyteri martyris Saturnini, qui eta-
rem suam paruulam ingenti deuotione vincebat. Hic patris fratrumque triumphis ap-
properans iungi, diras tyranni minas non tam exhorruit, quam in nihilum duxit. Huic
cum diceretur, Patrem tuum aut fratres tuos secutus es? subito breui de corpore vox
iuuenilis auditur, & angustū pueri pectus ad confessionem Domini totum aperitur in
voce respondentis: Christianus sum, & mea sponte atque voluntate cum patre meo &
cum fratribus feci collectam. Audiebas patris Saturnini martyris vocem per dulcis fi-
lij meatu exire, & contentem Christum Dominum linguam, de fratris exemplo secu-
turam. Sed Proconful stultus, non intelligens contra se, non homines, sed Deum in
martyribus dimicare, nec quia in puerilibus annis ingentes animos sentiebat, putabat
puerum tormentis infantia posse terreri: deniquè amputabo, inquit, & collum tibi, &
nasum, & auriculas, & sic te dimitto. Ad hęc Hilarianus puer, patris fratrumque virtuti-
bus gloriosus, qui iam didicerat à Maioribus suis tormenta contemnere, clara vo-
ce respondit: Quicquid facere volueris, fac, quia Christianus sum. Mox in
carcerem recipi etiam ipse iubetur, ingentiq; cum gaudio vox Hila-
riani auditur, dicentis: Deo gratias. Hęc certaminis magni pugna
perficitur: Hic diabolus superatur & vincitur: hęc marty-
res Christi de passionis futuræ gloria æterna iugi
congratulatione lætantur.

Vide pueri
voces.

Hilariani
pueri viri-
lis animus.

Mirabilis
constantia
virginis.

Matth. 12.